

KURJER WILENSKI

Rok VI.

NIEZALEŻNY ORGAN DEMOKRATYCZNY.

Nr. 7 (1352)

Szkoła a język.

Kwestja ujęta w tytule niniejszego artykułu należy do pierwszych zagadnień naszego szkolnictwa. Wyraza ona — rzecz jasna — na obszarach o mieszanym składzie ludności, wypływając dzień w dzień na ziemiach, zwarcie zasiedlonych przez mniejszości narodowe, bądź posiadających znaczniejszy ich odsetek.

W obrębie szkoły jest sprawa językowa problemem wyłączenie wychowawczym i pedagogicznym, jak wszystko, co rozgrywa się w murach szkolnych. Tem niemniej ma ona charakter wybitnie polityczny w obszernej znaczeniu tego pojęcia, wybijają się nawet na czoło wszystkich zagadnień wewnętrznej polityki, które mają swe źródło w narodowościowym składzie ludności Rzplitej. W tej płaszczyźnie jest też kwestja językowa traktowana zarówno w programowych ujęciach postulatów narodowych grup w Polsce, jak i w całokształcie państwowego działania.

Nie może być wątpliwym, że zaświadczenie stanowisko, które stanie się podstawą do organizacji szkolnictwa, mającego wychowywać i kształcić dzieci niepolitycznej narodowości, winno odpowiadać interesom państwowym.

Równie pewnym zdaje się jednak być, że sprawy językowej nie można ułożyć jednostronnie i że jej ostateczne rozwiązanie musi uwzględnić potrzeby narodowych mniejszości.

Jednym z sposobów, który można zastosować w wypadkach narodowościowego zróżnicowania, jest utrakwizacja czyli dwujęzyczność w nauce szkolnej. Wypróbowany i zdawna uprawiany zagranicą (np. w Szwajcarii) ma utrakwizm zdecydowanych zwolenników, których zdobywa pedagogicznymi zaletami tego systemu. W Polsce jest on stosowany od dawna już w b. Galicji Wschodniej, znowu zaś na Wołyniu i Ziemiach Północno-Wschodnich, z intencją uczynienia zadość potrzebom życia.

Teoretyczna wytrzymałość utrakwizmu, potwierdzona doświadczeniem, nie stanowi jednak o jego wystarczalności w wszelkich warunkach. Tylko skonsolidowane i ułożone stosunki czynią go możliwym i pożytecznym. W kantonach szwajcarskich, w których wspaniale ludność mówiąca językiem francuskim i niemieckim lub włoskim ujęta więzią tradycji państwowej a nawet narodowej, toczy się życie innym korytem aniżeli na wschodnich obszarach naszego państwa. To, co ma być uzyskane przez utrakwizm, t. zn. normalny układ stosunków, zgodne współzycie i przystosowanie doń wstających pokoleń jest warunkiem powodzenia utrakwizmu w szkole.

Rzecz należy odwrócić. Gdzie społeczności różnorodnie żyją w sąsiedzkiej łączności, zestrojone w wspólnym celu państwowym, gdzie zadrażnienia bywają wyjątkiem w lot likwidowanym, a różnice ograniczają się do nieznacznych rozdziewków, szkoła dwujęzyczna stanowi *summum* systemu i metody, umacniającej związek i cementującej przyszłość.

O tyle właśnie utrakwizm chybia celu w naszych warunkach. Pierwsze lata upłynęły w odnowionej Polsce pod znakiem bezprogramowości w polityce wobec mniejszości narodowych. Nacjonalistyczna doktryna obozu odpowiedzialnego za owe czasy zaciążyła na tej dziedzinie, uciekając się do jednostronnej większości niepolitycznej żywiołów. Wbrew obiektywnym danym zbliżenie nastąpić nie mogło — i nie nastąpiło.

Rzucenie na takie tło utrakwizacji szkoły ukraińskiej czy białoruskiej umniejsza jej wartość, a w pewnych okolicznościach przerodzić się może w otwarte zło: dzieci chw...

ne w domu w duchu rodziców wnoszą do szkoły odgłosy tań, niezgody i walk starszej części społeczeństwa; wzajemne przystosowanie się najmłodszych przetrada się w źródło poróżnienia, sięgającego do sali szkolnej. W tym stanie maleje korzyść wychowawcza, karleje rezultat pedagogiczny, ginie zaś cel właściwy. Góra zaś — stary i dojrzali karmią się nową gorczyca.

Siła i stałość wołań o kulturalną autonomię nakazują liczyć się z niemi jako wartościami nieprzemijającymi. Historyczne przykłady pouczają, że półśrodki nie mają zbawiennego wpływu na procesy, którym mają służyć i nie uchylają tendencji politycznych jasno zarysowanych. Paljatywy nieraz już okazały się zawodnemi i wywoływały skutki wręcz przeciwnie zamierzonym. Postulat narodowego języka w szkole dla młodzieży niepolitycznej winien podlegać jednej próbie: *interesu państwowego*. Gdyby ją wytrzymał, znikłyby wszelkie wątpliwości, iż młodzież białoruska, ukraińska, żydowska może bez szkody dla państwa i jego zwartości otrzymywać naukę w języku białoruskim, ukraińskim, żydowskim.

Twierdzimy, że dla ostatecznego rezultatu wychowawczego szkoły, *którem jest ohywatek urobienie młodzieży, jeżeli nauczonią jest rzeczą drugorzędną*. Zależy ono całkowicie od kierunku szkoły i jej ducha, który przepaja każde słowo nauki i każdy zabieg pedagogiczny. Zastrzeżmy językowi państwowemu i polskiej kulturze tyle miejsca w ogólnym planie naukowym, by opuszczającemu szkołę dziecku niepolitycznemu wszędzie je istotnie i głęboko, można całą resztę nauki podawać w języku macierzystym dziecka.

Śmiało i konsekwentne stanowisko w tej sprawie uprości płatynne problemów, które piętrzą się dziś, czekając rozwiązania. Otworzy idej państwowej łatwy dostęp do pożytku dotąd mało dostępnym. *Last uss least* zładodzi dosadnie wewnętrzne stosunki na terenach mieszanych i odciążą wciąż obciążoną kwestję narodowościową.

W harmonii ogólnopństwowego interesu z pragnieniami poszczególnych zespołów narodowych, zamieszkujących państwo upatrujemy jego powodzenie w przyszłości. Jednym z organów, które ją przygotowują, bodaj najważniejszym, jest szkoła. W chwili obecnej nie utrakwizacja, lecz w zasadzie jednójzyczna z tem większym naciskiem na nienagannę obywatelski, państwowy kierunek wychowania.

A. H.

Prowokacja czy naprawdę szpiegostwo.

PRAGA, 8. I. (Pat.). Przesłuchiwanie deputowanego Tuki zostało już zakończone. Wkrótce ma się rozpocząć przesłuchiwanie świadków, których liczba wynosi około 90 osób. „Prager Presse” donosi, że w Bratysławie mówi się, jakoby działalność Tuki zmierzała z jednej strony w kierunku odłączenia Słowaczyny od państwa, z drugiej zaś strony w kierunku przyłączenia jej do Węgier. W tym celu miał Tuka około 150 współpracowników, głównie byłych oficerów, którzy wykonywali jego polecenia.

Tuka miał przygotowany plan obświadczenia słowacko-morawskiej granicy na wypadek sztucznego wywołanego powstania i plan utrzymania tej granicy przeciw wojskom czeskim aż do nadejścia posiłków z Węgier. Przeważnie jednak zajmował się Tuka szpiegostwem. W tym celu miał w Wiedniu specjalne biuro szpiegowskie, prowadzone przez węgierskiego pułkownika. Biuro to było finansowane przez źródła węgierskie.

Z państw ościennych.

BIALORUŚ SOWIECKA.

Uroczystości 10-lecia B. S. R. R. MINSK, 7. I. (kor. własna). W dniu 1. I. w miastach Białejrusi sow. uroczystości obchodzone 10-lecie proklamowania B. S. R. R. We wszystkich czasopiśmie sow. zostały umieszczone artykuły, poświęcone historii powstania i rozwoju tej republiki. Rząd BSRR otrzymał szereg gratulacji od przedstawicieli państw obcych, od C. K. W., Z. S. R. R., C. K. partii komunistycznej Ros. Sow. i partii komunistycznej Zachodniej Białejrusi.

W dniu 1. I. uroczystości otwarte Białoruską Akademię Umiejętności i szereg nowych placówek przemysłowych.

Postowie klubu białoruskiego Sejmu Polskiego w taj 10-lecie Białejrusi i sow.

MINSK, 8. I. (kor. wł.) Mińska „ZwiŹda” ogłasza depeszę gratulacyjną białoruskiego klubu polskiego Sejmu, wysłaną z okazji powstania akademii umiejętności BSRR. W depeszy swej postowie ci wyrażają również radość z powodu 10-lecia istnienia Białejrusi sowieckiej.

D. peszę podpisali: Gawrylik, Dworzecznik i Wołyniec.

Da uczecnia 10-lecia B. S. R. R.

MINSK, 8. I. (kor. wł.) C. K. W. Białejrusi sow. na posiedzeniu jubileuszowym z okazji 10-lecia B. S. R. R. postanowił wybudować nową potężną elektrostację na torfowiskach Białejrusi. Ponadto na tem samym posiedzeniu zapadła uchwała osuszenia w ciągu najbliższych 5 lat — 600 tys. ha błot, z których 100 tys. ha intensywnie. Oprócz tego, jako pomniki 10-lecia B. S. R. R. w najbliższej przyszłości mają stanąć w Mińku: okazały gmach dla Akademii Umiejętności i wzorowa komuna dla opuszczonych dzieci.

Amnestja dla złodziei.

MINSK, 8. I. (kor. wł.) Z okazji 10-lecia, C. K. W., B. S. R. R. ogłosił amnestję dla wszystkich przestępców kryminalnych, skazanych na karę więzienia a. lub robót przymusowych na czas nie więcej od 6 miesięcy. Wszelkie sprawy natury kryminalnej wszczęte do dnia 1. I. 29 maja być na zasadzie tego samego dekretu również umorzone.

ŁOTWA.

Rosja nie dotrzymuje zobowiązań

RYGA, 8. I. (Pat.). Na wczorajszym posiedzeniu komisji do spraw handlu zagranicznego omawiano kwestję, w jakim stopniu Rosja Sowiecka wywiązała się z wziętych na siebie zobowiązań. Dzienniki donoszą, że w dyskusji ujawniło się, iż Rosja Sowiecka faktycznie zobowiązań traktatowych nie wypełniła. Niektórzy przedstawiciele handlu i przemysłu wyrazili pogląd, że konieczne jest formalne stwierdzenie faktu niewywiązania umowy, a zarazem zażądanie od Rosji, aby dostarczyła w bieżącym roku zamówień na sumę, niewykroczoną w roku ubiegłym, oprócz zamówień tegorocznych w kwocie 40 milionów latów. Poza tem przemysłowcy lotewscy uskarżają się, że sowieckie przedstawicielstwo handlowe żąda zbyt długich terminów kredytu (do 9 miesięcy). Przemysł nie może zadośćuczynić tego rodzaju wymaganiom, ponieważ instytucje kredytowe — zwłaszcza gdy chodzi o zamówienia sowieckie — odmawiają udzielania kredytów na tak długie terminy.

LITWA.

Lotnicy lotewscy w Kownie.

KOWNO, 8. I. (Pat.). Dziś rano przybyli do Kowna trzej lotnicy lotewscy na czele z podpułk. Preditsem. Lotnicy lotewscy złożyli wizyty szefowi szt. gen. Plechawiczowskiemu i szefowi lotnictwa Pundziwiczowi. Jutro zająmą się oni ze stanem lotnictwa litewskiego.

RUMUNIA.

Buzupinające wybory.

BUKARESZT, 8. I. (Pat.). Uzupełniająca wybory do parlamentu rumuńskiego na wakujące dwa miejsca w Izbie i czterzy w senacie odbędą się dnia 20 lutego. Kandydatami będą byli ministrowie w rządzie gen. Averescu Manoilescu i Garofild. Rząd obecny nie wysunął żadnych kandydatów.

Odpowiedź polska na propozycję sowiecką.

(Telefonom od własnego korespondenta z Warszawy).

W dniu wczorajszym Marszałek Piłsudski przyjął na dłuższej konferencji ministra spraw zagranicznych Zaleskiego oraz posła polskiego w Moskwie min. Patko. Na konferencji tej ustalono ostateczny tekst odpowiedzi polskiej na ostatnią notę p. Litwinowa w sprawie protokołu dodatkowego do paktu Kelloga. Odpowiedź ta zostanie wysłana prawdopodobnie w ciągu dnia dzisiejszego.

Wywiad p. prem. Bartla.

Plan rządu na przyszłość i aktualne zagadnienia.

(Tel. od wł. korespond. z Warszawy).

Wczoraj p. prem. Bartel udzielił „Przeglądowi Wieczornemu” krótkiego wywiadu. Na pytanie, *jakie są najpilniejsze prace rządu w obecnej chwili* p. Premier oświadczył:

„Zrzedewszystkiem pilnowanie równowagi budżetowej bilansu, waluty, dalej ustabilizowanych już stosunków żywnościowych, dalszego rozwoju budowy elewatorów, piekarni oraz realizacja tworzenia rezerw zbożowych. Jeżeli mi się uda w dziedzinie budowlanej — mówi dalej prem. Bartel — i w szczególności mieszkaniowej zrealizować w roku 1929 choćby część tego, co zamierzałem, co ustaliłem w moim planie wytycznym, to po raz pierwszy w życiu będę z siebie może trochę zadowolony. Dotyczyć to będzie szerokich mas i warstw urzędniczych.

Nakoniec przedstawiciel „Przeglądu Wieczornego” zapytał p. Premiera, czy można coś wiedzieć o konferencjach, które p. prem. Bartel odbył ostatnio w Belwederze i na Zamku.

Prem. Bartel odpowiedział: Dotyczyły one spraw politycznych i być może, że w najbliższych dniach dowie się już o nich opinia publiczna.

— Czy dotyczyły one również spraw bezpośrednio związanych z gabinetem?

Nie wiem, być może.

Pogłoski o zmianach w gabinecie?

W związku z wywiadem p. prem. Bartla w kołach politycznych znowu nabraly aktualności pogłoski o mających w najbliższych dniach nastąpić zmianach w gabinecie ministrów. W dalszym ciągu upórzywie utrzymują się wersje, że teke Ministerstwa Spraw Zagranicznych ma objąć pos. Radziwiłł a min. Zaleski udać się ma na placówkę polską w Londynie. Ponadto mówią, że w gabinecie ma zająć cały szereg poważnych zmian.

Jednakże tym wersjom, jak dotąd, nie należy dawać wielkiej wiary, albowiem nie znajdują one urzędowego potwierdzenia.

Propozycja litewska wywołała w Tallinie zdziwienie.

RYGA, 8. I. Pat. „Jaunaks Ziņas” podaje, że w Tallinie panuje zdziwienie w związku z propozycją litewską, dotyczącą projektu Litwinowa. W rządowych kołach estońskich panuje zapatrywanie, że należy przede wszystkim zachećkać na bezpośrednie zaproszenie ze strony rządu sowieckiego, pozatem zaś musi być jasno postawiona sprawa istotnego sensu protokołu. Rząd sowiecki ma prawdopodobnie specjalne zamiary, w przeciwnym bowiem razie pośpiech jego byłby trudny do zrozumienia, tembardziej, że Europie Wschodniej bynajmniej nie grozi żadne niebezpieczeństwo.

Estonja a pakt Kelloga.

TALLIN, 8. I. (Pat.). Organ estońskiej partii pracy „Waba Maa”, komentując notę Litwinowa, stwierdza między innymi, że stanowisko Estonji w stosunku do paktu Kelloga jest identyczne ze stanowiskiem innych państw bałtyckich. Podkreślając, że nota Litwinowa skierowana była jedynie do rządów polskiego i litewskiego ze względu na to, że Łotwa, Estonja i Finlandja dotychczas formalnie nie przystąpiły do paktu, dziennik przypomina, że Estonja i Łotwa już przedtem zadeklarowały, że solidaryzują się z paktem Kelloga. Przyszłość pokaże, daczego Litwa w sprawie paktu Kelloga obrała taką krętą drogę.

Prasa sowiecka o akcesie Rumunii do protokołu.

„Izwiestja” wskazują w swym przeglądzie międzynarodowych wydarzeń, że urzędowy komunikat rumuński, wydany w związku z ostatnią propozycją sowiecką w sprawie paktu Kelloga wywarł dziwne wrażenie. Nikt nie miał zamiaru zaprzeczenia faktu nieotrzymania przez Rumunję propozycji, skierowanej przez Z.S.S.R. bezpośrednio do Polski i Litwy. Komunikat rumuński pomija milczeniem stronę polityczną tej sprawy, podczas gdy w nocie Litwinowa w wyjaśnieniach, które udzielone zostały rządowi polskiemu ten moment polityczny był całkowicie uwydatniony. W wyjaśnieniach tych ustalone było z zupełną jasnością, że sprawa przyłączenia się Rumunii do zaproponowanego protokołu zależy wyłącznie od dobrej woli rządu rumuńskiego. § 4 projektu protokołu daje Rumunii całkowitą możliwość przystąpienia do niego. Tymczasem rząd rumuński w swym komunikacie i prasa rumuńska w dalszym ciągu nie zauważają tej okoliczności i starają się stwier-

dzić, że brak bezpośredniej propozycji, skierowanej do Rumunii oznacza jej wykluczenie z grona krajów, mogących w celu pacyfikacji Europy Wschodniej przyłączyć się do propozycji sowieckiej.

Zamiast wynajdywania wszelkiego rodzaju kombinacji celem wykrycia powodów, uniemożliwiających rządowi sowieckiemu bezpośrednio zwrócić się do Rumunii — piszą „Izwiestja” — prasa atakująca pokojową propozycję ZSRR postąpiłaby znacznie poprawniej, wyjaśniając swym czytelnikom, że ZSRR, nie otrzymujących z Rumunją stosunków dyplomatycznych i in., lecz prowadzący z nią poważny spór terytorjalny, nie uznał za stosowne zwracać się z tą propozycją bezpośrednio do Rumunii.

Pokojuwe stanowisko Z. S. R. R. jest dostatecznie stwierdzone przez zgodę jego na przyłączenie się Rumunii do protokołu, pomimo istnienia wspomnianego powyżej sporu terytorjalnego.

Belgja i Egipt przeciw wojnie gazowej

GENEWA, 8. I. (Pat.). Rząd francuski zawiadomił sekretariat generalny Ligi Narodów, że rządy belgijski i egipski złożyły w archiwum rządu francuskiego dokumenty ratyfikacyjne protokołu, dotyczącego zakazu używania w wojnie gazów trujących i środków bakteriologicznych, zawartego w Genewie 17 czerwca 1925 roku. Do protokołu przystąpiły, bądź ratyfikowały go dotychczas następujące państwa: Austria, Belgja, Egipt, Francja, Włochy, Liberja, Związek Socjalistycznych Republik Rad i Wenezuela.

Jugosławja wobec zamachu królewskiego.

BIAŁOGRÓD, 8. I. (Pat.). Agencja Avala donosi, iż do pałacu królewskiego i Prezydium Rady Ministrów napływają w dalszym ciągu liczne depesze wyrażające wdzięczność i radość narodu z powodu decyzji króla. Wiedomości, nadchodzące z Lublany, Mariboru, Sarajewa, Szybeniku i innych miast głoszą, że zmiana ustroju przyjęta została z nieklamnym entuzjazmem przez ludność i wszystkie środowiska, które widzą w utworzeniu nowego rządu początek nowej ery.

DZIEŃ POLITYCZNY.

Na porządku dziennym plenarnego posiedzenia Senatu, które odbędzie się w dniu 12 stycznia r. b., znajdują się m. in. następujące sprawy: Wybór 4 członków Trybunału Stanu, ratyfikacja umów międzynarodowych, projekt ustawy o zmianie ustawy o Izbach Morskich, projekt ustawy dotyczącej kwalifikacji zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i w seminarjach nauczycielskich państwowych i prywatnych, projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy z 31 lipca 1924 r. w sprawie ochrony drobnych dzierżawców rolnych, projekt ustawy o umowach sprzed ży lub przyrzeczeniu sprzedaży nieruchomości ziemskich na obszarze Sądów Apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie, wreszcie projekt ustawy w sprawie odroczenia dnia wejścia w życie rozporządzenia Pana Prezydenta Rzplitej z 6 lutego 1928 r., obejmującego prawo o ustroju sądów powszechnych.

Marszałek Sejmu wyznaczył na 15 b. m. pierwsze po ferjach świątecznych plenarne posiedzenie Sejmu. Na porządku dziennym znajduje się sprawozdanie komisji konstytucyjnej o wniosku klubu B. B. zapowiadającym przystąpienie Sejmu do rewizji konstytucji.

Do łaski marszałkowskiej minister Skarbu na podstawie uchwały Rady Ministrów zgłosił projekt ustawy, upoważniającej ministra Skarbu do wypuszczenia wewnętrznej pożyczki państwowej do wysokości 100 milionów złotych w złocie, która ma być użyta na wzmoczenie ruchu budowlanego.

P. premier Bartel w dniu wczorajszym przyjął na dłuższej konferencji p. p. Wierzbickiego i Lawysiewicza, przedstawicieli „Lewiatanu” w sprawach gospodarczych.

W dniu dzisiejszym w lokalu „Zjednoczenia Pracy Wsi i Miast” w Warszawie odbędzie się zebranie klubu dyskusyjnego, na którym p. Stanisław Paprocki edyca referat o wytycznych polskiej polityki mniejszościowej.

Dn. 7 bm. odbyła się w Min. W. R. i O.P. pod przewodnictwem min. Świątlickiego międzyministerjalna konferencja w sprawie uporządkowania stosunków prawnych Cerkwi Prawosławnej w Polsce.

Przewodniczący delegacji do r. kowań handlowych z Polską dr. Hermes opuścił w poniedziałek wieczorem Berlin, udając się do Warszawy celem podjęcia rozmów z ministrem Twardowskim.

Na placówce niemieckiej w Warszawie nastąpiła zmiana: radca poselstwa niemieckiego p. Pannwitz opuszcza stanowisko i powraca do służby w centrali w Berlinie. Jego następcą zostanie mianowany pierwszy sekretarz ambasady niemieckiej w Paryżu Rientelen, który przybył już do Warszawy.

Rada Ministrów zawiadomiła instytucje rządowe, że urzędnicy państwowi mogą ubiegać się o wyznaczenie im zasiłków pieniężnych na opłatę wpisów szkolnych za ich dzieci, uczące się w szkołach prywatnych za II półrocze roku szkolnego 1928/9, zgodnie z okólnikiem z r. 1925. t. j. bez składania zaświadczeń o braku wakansów w szkołach rządowych. Podania będą przyjmowane do 1 lutego r. b.

Kronika telegraficzna.

— Banda, składająca się z 30 rozbojników napadła tuż pod Nankinem na pociąg, steroryzowała straż wojskową i ograbiła podróżnych.

— Katastrofa zderzenia dwóch tramwajów, wydarzyła się w Lipsku, przyczem 19 osób zostało zranionych, z których 5 ciężko.

— Około miliona osób choruje w Berlinie na grype.

— Przewodniczącym francuskiej izby deputowanych wybrany został 414 głosami na 500 Fernand Bouisson.

— Wielkie masy śniegu zablokowały całkowicie wjazd pociągów. Lawiny śnieżne uszkodziły znacznie 5 wagonów towarowych.

— Wista pod Hrakowem pokryła się powłoką lodu.

— Sprawca zabójstwa ks. Caravadosiego wloch Bartomele skazany został na 6 miesięcy więzienia.

— W telefonach paryskich wprowadzono nowość, polegającą na tem, że abonenci mogą otrzymywać o godzinie porze sygnał telefoniczny, mający zastąpić budyk.

ŻYCIE GOSPODARCZE.

Z działalności Parlamentarnej Grupy Regionalnej B. B. W. R.

Przegląd prasy.

Po zamachu stanu w Jugosławii.

lozofja posiada trzy katedry, z których jedną obejmuje właśnie prof. Weydeman jako wykładowca (w jez. rosyjskim) głównie, filozofje niemiecką (Kant).

KRONIKA KRAJOWA

— Płatnicy podatków winni pamiętać, że do 15 b. m. należy wnieść podatek przemysłowy od obrotu w handlu I i 2 kat. i przemysłu I—5 kat. Do tego też terminu należy wpłacić zaliczkę na podatek przemysłowy za ostatni kwartał 1928 r. Należą do tego ostatni kwartał 1928 r. Należą do tego ostatni kwartał 1928 r. Należą do tego ostatni kwartał 1928 r.

Z CIELEJ POLSKI.

— Wzrost spółdzielczości w Polsce. Jak podaje Główny Urząd Statystyczny powstało w pierwszym półroczu 1928 na terenie Rzeczypospolitej 1.277 nowych spółdzielni, w tem 483 spółdzielni kredytowych, 331 spółdzielni spożywczych, 254 spółdzielni jajczarskich, mleczarskich i hodowlanych, 107 spółdzielni budowlanych, 24 spółdzielni rolniczo-handlowych, 20 spółdzielni surowcowo-warsztatowych, 2 spółdzielnie księgarsko-wydawnicze i 34 innych i nieokreślonych spółdzielni.

Na 100.000 mieszkańców przypada na terenie całej Polski 4,2 spółdzielni, na terenie m. st. Warszawy 8,4, woj. warszawskiego 2,8, woj. łódzkiego 2,0, woj. kieleckiego 3,1, woj. lubelskiego 1,9, woj. białostockiego 5,6, woj. wileńskiego 8,1, woj. poleskiego 6,5, woj. wołyńskiego 12,7, woj. poznańskiego 0,5, woj. pomorskiego 1,0, woj. śląskiego 2,5, woj. krakowskiego 1,9, woj. łowickiego 7,1, woj. stanisławowskiego 5,7, woj. tarnopolskiego 7,6 i wreszcie woj. nowogródzkiego 10,6.

— Nawozy sztuczne. Fabryki nawozów sztucznych przygotowują się intensywnie na sezon wiosenny. Produkcja azotniaku Państwowych Fabryk Związków Azotowych w Chorzowie wyniesie w bieżącym sezonie prawdopodobnie około 150.000 tonn; dotychczas zadeklarowane zapotrzebowanie tego nawozu przekracza o przeszło 20% zdolność wytwórczą fabryki. Sprzedaż nowego nawozu chorzowskiego „Nitrofos” rozwija się pomyślnie i przypuszczalnie produkcja jego zostanie całkowicie rozsprzedana. Przemysł superfosfatowy rozpoczął już sprzedaż na okres wiosenny. Przewidywane jest zwiększenie się zbytu w porównaniu z zeszłorocznym sezonem wiosennym o przeszło 50%.

— Cofnięcie ulgi eksportowej dla papierówki. Okólnikiem z dnia 19 kwietnia 1928 r. L. DPO 5.550/III polecił Ministerstwo Skarbu zawiesić całkowicie pobór podatku przemysłowego od obrotu m. in. przy eksporcie papierówki z wyjątkiem osikowej.

— Rozwój kapitalizacji w Polsce i zagranicą. Ostatni „Biuletyn Statystyczny Ligi Narodów” zawiera zestawienie statystyczne ruchu oszczędnościowego w różnych państwach. Z liczb tych wynika, że w ciągu 10 miesięcy r. ub. oszczędności wzrosły następująco:

kach wagonowych loco stacja załadowania w złotych: tomasówka 18% zalicznica—18.54, sól potasowa 25%—11.25, azotniak granulowany 23%—62.44, azotniak sproszkowany —28.38, saletra chorzowska 42.40, kainit stebnicki zwykły 3.50, pylasty—4.86.

— W dniu 8 b. m. w lokalu Sekretariatu Wojewódzkiego w Wilnie odbyło się pod przewodnictwem pos. Jana Piłsudskiego posiedzenie członków Wileńskiej Grupy Regionalnej B. B. W. R.

— Wystawa zwierząt opasowych w Poznaniu. W r. 1929 wystawa zwierząt opasowych (rzeźnych) włączona będzie w ramy Powszechnej Wystawy Krajowej.

— Wystawa zwierząt opasowych w Poznaniu. W r. 1929 wystawa zwierząt opasowych (rzeźnych) włączona będzie w ramy Powszechnej Wystawy Krajowej.

— Cofnięcie ulgi eksportowej dla papierówki. Okólnikiem z dnia 19 kwietnia 1928 r. L. DPO 5.550/III polecił Ministerstwo Skarbu zawiesić całkowicie pobór podatku przemysłowego od obrotu m. in. przy eksporcie papierówki z wyjątkiem osikowej.

— Rozwój kapitalizacji w Polsce i zagranicą. Ostatni „Biuletyn Statystyczny Ligi Narodów” zawiera zestawienie statystyczne ruchu oszczędnościowego w różnych państwach. Z liczb tych wynika, że w ciągu 10 miesięcy r. ub. oszczędności wzrosły następująco:

ZE ŚWIATA.

— Rozwój kapitalizacji w Polsce i zagranicą. Ostatni „Biuletyn Statystyczny Ligi Narodów” zawiera zestawienie statystyczne ruchu oszczędnościowego w różnych państwach. Z liczb tych wynika, że w ciągu 10 miesięcy r. ub. oszczędności wzrosły następująco:

W dniu 8 b. m. w lokalu Sekretariatu Wojewódzkiego w Wilnie odbyło się pod przewodnictwem pos. Jana Piłsudskiego posiedzenie członków Wileńskiej Grupy Regionalnej B. B. W. R.

— W dniu 8 b. m. w lokalu Sekretariatu Wojewódzkiego w Wilnie odbyło się pod przewodnictwem pos. Jana Piłsudskiego posiedzenie członków Wileńskiej Grupy Regionalnej B. B. W. R.

— W dniu 8 b. m. w lokalu Sekretariatu Wojewódzkiego w Wilnie odbyło się pod przewodnictwem pos. Jana Piłsudskiego posiedzenie członków Wileńskiej Grupy Regionalnej B. B. W. R.

BILLE DOVE w przebojowym dramacie p. t. Serce nie służy! (Prawo kobiecego serca) Wykroś w kinie „POLONJA”.

Table with exchange rates for various countries: Francja 8.1, Czechosłowacja 4.2, Stany Zjedn. Am. 2.8, Włochy 1.3, Danja 0.5.

Table with exchange rates for various currencies: Giełda wileńska z dnia 8. I. b. m. WALUTY. Dolar St. Zjedn. 8,87 1/2 - 8,87, Berlin 2,1225 - 2,1205, Ruble 4,62 3/4 - 4,62.

Table with exchange rates for various currencies: Giełda warszawska z dn. 8. I. b. m. WALUTY I DEWIZY. Londyn 43,26 - 43,15, Nowy York 8,90 - 8,88, Paryż 34,88 - 34,79, Praga 26,40 1/2 - 26,36, Szwajcaria 171,74 - 171,31, Szwajcaria 238,60 - 238,00, Wiedeń 125,48 - 125,17, Włochy 46,71 - 46,59, Marka niemiecka 212,10.

— W dniu 8 b. m. w lokalu Sekretariatu Wojewódzkiego w Wilnie odbyło się pod przewodnictwem pos. Jana Piłsudskiego posiedzenie członków Wileńskiej Grupy Regionalnej B. B. W. R.

Dokonywany przez króla Serbów, Chorwatów i Słoweńców zamach stanu, znoszący demokratyczny system rządu i wprowadzający absolutyzm daje prasie szerokie pole do domysłów. Wszyscy publicyści zadają sobie pytania 1) co skłoniło króla Aleksandra do wprowadzenia bądź co bądź przestarzałej formy rządu państwowemu i 2) w jakim kierunku wykorzysta absolutny monarcha swą nieograniczoną władzę.

— W tem oświetleniu zawieszono konstytucyjnie nie wydaje nam się jakimś aktem reakcyjnym, raczej wstępem do zmian pożądanych i z wolą ogółu ludności zgodnych, do oparcia rzeczywistego demokratycznego ustroju na prawach równych i sprawiedliwych.

— Nie można wątpić, — pisze on — że w intencji królewskiej jedynostawności, które ogłosił, jest tylko środkiem przejściowym i tymczasowym, mającym poprzedzić reformę konstytucyjną w duchu demokratycznym po zaleczeniu i załagodzeniu namiętności chwili bieżącej.

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

szczerze przywiązanie do demokratycznych form rządu, o jakim sam wspomina w swem orędziu, — wydaje się rzeczą najzupełniej prawdopodobną, iż król Aleksander swem posunięciem politycznym chce stworzyć okres przejściowy, umożliwiający mu swobodne zdecydowanie o tem, jaki ma być w dalszej czy bliższej przyszłości ustrój polityczny Jugosławii.

— „Nowy regime nie może być narzędziem jednostronnej polityki serbskiej, musi on uwzględnić to wszystko, co w żądaniach, dążeniach chorwackich jest słuszne i zgodne z interesami całości narodowej.”

— „W jugo-awlijskiej polityce króla ukrywa się dyktatura Serbów nad innymi narodami, dyktatura króla, to symbol opowania kraju przez serbski militarizm i biurokrację.”

— „Ale kto ma im dać tę lepszą federalistyczną konstytucję? Premier generał Žiwković, wodz faszystowskiej serbskiej „białej ręki”, następcza Pasicza u steru radykalnej partii najbardziej „partynickiego” i skorumpowanego stronictwa w Jugosławii? Kilku urzędników chorwackich, potępionych przez społeczeństwo wiane? Słoweńiec Korošec, sprytny klerykał i gracz polityczny bez skrupułów?”

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

Wyższe szkolnictwo w Łotwie.

Wywiad z prof. filozofji uniw. w Rydze Weidemanem.

Korzystając z pobytu prof. filozofji ryskiego uniwersytetu w Wilnie zwróciliśmy się doń z prośbą o łaskawe informacje o tej uczelni i kwestii wyższego szkolnictwa w Łotwie, których p. profesor uprzejmie i wyrozumiale nam udzielił.

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

Studentów jest około 10-u tys. w czem 54 proc. stanowią Łotysze i 2 i pół proc. Rosjanie, tyleż Żydzi, reszta 21 proc. przypada na Niemców, Polaków i Białorusinów. Niestety co do Polaków zwłaszcza prof. Weideman nie posiadał dokładniejszych danych, dowiedzieliśmy się tylko tyle, że Niemcy stanowią około 2/3-ych wymienionej reszty zaś Polacy i Białorusini po 1/3-ej.

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

NOWOŚCI WYDAWNIICZE.

— „Żołnierz Polski”. Ukazał się noworoczny numer „Żołnierza Polskiego”. Na treść tego numeru złożyły się następujące artykuły: „W Nowym Roku”, „Zaczarowana Strzałka” (Es.), „Nasi sprzymierzeńcy w 1920 r.”, „O wulkanach” R. Danyś-Fleczarowej, nowela „Rozkaz” J. K. Maciejewskiego i „Walka” (w obrazach).

„Lenora” J. Kadena-Bandrowskiego.

Słyszymy w ostatnich latach często wyrażanie przez usta inteligentnych obywateli zdanie, że po śmierci wielkich naszych z ostatniego pokolenia — Sienkiewicza, Żeromskiego, Reymonta, Kasprzowicza i Przebysławskiego — nie mamy w Polsce genialnych pisarzy, że następne pokolenie wydało kilka wybitnych talentów, ale ani jednego geniusza, że zabrakło naszej literaturze w bieżącej chwili woda, a nawet w ogóle wyższych oficerów.

Opinia ta kuleje poważnie i trudno byłoby ją obronić w poważnej dyskusji. Można ją obalić wymienieniem kilku nazwisk: Andrzej Strug (nie mówiąc o starszym Sieroszewskim), Zofja Nałkowska, Juliusz Kadena-Bandrowski, Ferdynand Goetel — i inni. Nie można się dziwić, że prozatorzy, co wydali szereg wybitnych dzieł, a w tej chwili co dopiero wkroczyli w czterdzieste lata życia — że ci pisarze nie mają jeszcze za sobą zenitu swej twórczości. Ze ostatniego słowa nie wypowiedzieli. Że mamy prawo spodziewać się po nich teraz dopiero najważniejszych ich dzieł.

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

— „Gdy się zważy na wielkie zalety umysłu i charakteru króla — a, dodajmy, i bohatera narodu — Jugosławii, na jego

Z OSTATNIEJ CHWILI.

Sprawa rewizji planu Davesa i ewakuacji Nadrenji.

BERLIN, 8. I. (Pat). „Berliner Zeitung am Mittag“ donosi, że ambasador niemiecki w Paryżu von Hoersch...

Walki w Afganistanie trwają.

WIEN, 8. I. (Pat.) United Press donosi z Kabulu, że obecnie znów podjęte zostały kroki nieprzyjacielskie między afgańskimi wojskami...

Smutny karnawał w Jugosławii.

WIEN, 8. I. (Pat.). Wedle doniesień dzienników z Białogrodu, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydało zakaz urzędowego urządzania balów...

dość, wymagając pewnych wygód, spokoju i odpoczynku, by podjąć pracę zarobkową, znajdują się w stanie zupełnego wyczerpania fizycznego i nerwowego.

Jeżeli gdzieś w Europie zaliczają Polskę do krajów małocivilizowanych, to właśnie dlatego, że nie mamy często elementarnych urządzeń...

W rezultacie obie nieszczęśliwe kobiety, też już nie pierwszej miłości, zginęły w tym przytulku, który lokuje przeważnie inteligencja...

Pałaca potrzeba.

Najstraszliwszą klęską, która może spotkać rodzinę, jest taka choroba jednego z jej członków, na którą niema lekarstwa...

Proszę jednak mieć na uwadze rodzinę inteligentną, w której wszyscy pracują, a której ogólny zarobek nie pozwala jednakże ani na obszerne lokale ani, tembardziej, na wynajęcie pielęgniarki...

Elementarne wymagania higieny czynią koniecznymi ustawiczne zabieganie chorej zupełnie tego samego rodzaju, co kolo małego dziecka...

W wypadkach dać sobie rady. W rezultacie obie nieszczęśliwe kobiety, też już nie pierwszej miłości...

W wypadkach dać sobie rady. W rezultacie obie nieszczęśliwe kobiety, też już nie pierwszej miłości...

Na wileńskim bruku.

Ucieczka policjanta w obawie przed karą. Przed paru dniami wśród funkcjonariuszów policji wileńskiej rozszalała się pogłoska o zaginięciu posterunkowego II komisariatu P. P. Linickiego...

Informacje i zaproszenia na Akademii wydała Zarząd Wojewódzki Zjednoczenia Pracy Wsi i Miast w Wilnie, Zawalna 1.

Na wileńskim bruku.

Ucieczka policjanta w obawie przed karą.

Przed paru dniami wśród funkcjonariuszów policji wileńskiej rozszalała się pogłoska o zaginięciu posterunkowego II komisariatu P. P. Linickiego...

Na gorącym uczynku. W dniu 7 b. m. właściciel sklepu z bronią p. Ronczewski (Wileńska 10), zauważył jakiegoś osobnika, który wybił szybę w oknie wystawowym...

Znowu karnambol automa ilowy. Na ulicy Ostrobramskiej taksówka Nr. 14821 kierowana przez szofera Różyckiego zderzyła się z autobusem Nr. 14089 Autobus został uszkodzony...

Zaginęli: 17 letni Bronisław Szagulewicz (Rydzka-Smigięła 9) i 50 letni Antoni Markielis (Tatarska 12).

Przytrzymanie amatora cudzej własności. W Banku Żydowskim (W. Pohulanka 3) zatrzymano Izraela Chwoskiego, który usiłował okraść jednego z obecnych.

Sądów.

Proces nieuchwytnego koniokrada Rysia i jego bandy.

Piąty dzień rozprawy. Wczorajszy piąty dzień procesu przeciwko członkom bandy Rysia minął w całości na dalszym ciągu badania świadków...

Cały szereg świadków stwierdza, iż są ofiarami kradzieży koni lub wozów. Złoczyńcy dostawali się do zabudowań przez otwarcie zamków specjalnymi przyrządami...

Zkolei sąd odczytuje pisanie nieobecnego św. Czesława Jabłońskiego, wywiadowcy komendy policji na pow. święciański...

Pozostawiona przez zbiegłych klacz, jak ustalono, była skradzioną Rozalji Steckiej ze wsi Mieczury, zaś wóz Ludwikowi Steckiemu z tejże wsi.

Sąd następnie odczytuje zeznanie nieobecnego ks. Jana Choroszy, w dosadny sposób maluje kwiórzczy napad na plebanję w Dzierżyszczynie...

Dalej sąd bada św. św.: Maleja, Romanowskiego, Filimonowicza, Nowickiego, Kownackiego, Wąsowicza oraz odczytuje zeznanie zmarłych świadków Jurewicza, Janczyca i Ulanowskiego.

Obszerne zeznanie składa św. Niemirow, aspirant komendy policji na pow. święciański...

W międzyczasie odbędzie się wspólny obiad dla posłów, senatorów i senatorów z Bezp. Bloku, wchodzących w skład Zjednoczenia.

Podczas obrad Zjazdu w sali Klubu Kolejowców po sprawozdaniach delegatów prowincjonalnych wygłoszą referaty: pos. Pucholczyk, Stan Paprocki, sekr. generalny, dr. pos. Borkowski.

Walny zjazd delegatów i Akademia Poselska Zjednoczenia Pracy Wsi i Miast w Wilnie.

Na dzień 13 b. m. t. j. w niedzielę Zarząd Zjednoczenia Pracy Wsi i Miast zwołuje w Wilnie wielki Zjazd delegatów z terenu województwa wileńskiego...

Podczas obrad Zjazdu w sali Klubu Kolejowców po sprawozdaniach delegatów prowincjonalnych wygłoszą referaty: pos. Pucholczyk, Stan Paprocki, sekr. generalny, dr. pos. Borkowski.

W międzyczasie odbędzie się wspólny obiad dla posłów, senatorów i senatorów z Bezp. Bloku, wchodzących w skład Zjednoczenia.

KINO MIEJSKIE. Od dnia 5 do 10 stycznia 1929 r. włącznie będzie wyświetlany największy film z życia dżungli afrykańskich: KRÓL DŻUNGLI...

KINO TEATR. Dzisiaj najnowsza sensacja Paryża! PLACE PIGALLE O PÓŁNOCY podług popularnej powieści M. DEKOBRY. „Kobieta to grzech”...

KINO POLONJA. Dzisiaj Ostatnie dzieło! Rewelacyjny film polski według natłoniętego arcydziela STEFANA ŻEROMSKIEGO PRZEDWIOŚNIE...

KINO Piccadilly. Dzisiaj Najnowszy i najatrakcyjniejszy film 1929 r. Wytwórni „Ufa” CZERWONY BIES (TAJEMNA MOĆ). Dramat z życia emigracji rosyjskiej...

KINO LUX. Dzisiaj! — Ostatni cud sztuki w Moskwie. — Największe arcydzieło filmowe. — DZIS! CAR IWAN GROŹNY...

KINO WANDA. Dzisiaj! Szaleństwa miłości i miłości! Piękno i czar kobiecości, to kwiecie życia L. Największe arcydzieło 1929 r. Lekarz kobiet duszy i ciała...

Kino Kolejowe. Dzisiaj! dni następnymi! Rewelacyjne dzieło filmowe. Wspaniały dramat w 10 aktach. Dzisiaj! dni następnymi! Drugi grzech śmiertelny...

KINO-TEATR. Dzisiaj! Po raz pierwszy w Wilnie! Wielki film rozgrywający się w sferach amerykańskich miliardów i na cudnej plaży amerykańskiej p. t. Ameryka się bawi...

Drzewnicy! Waszym jedynym organem jest DRZEWO-POLSKIE. WARSZAWA PIĘKNA 13. Jedynie wielkie czasopismo fachowe branży drzewnej w Polsce.

DRUKARNIA i INTROLIGATORNIA. Wilno, Ś-to Jańska 1, tel. 3-40. Działy ksiązkowe, druki, książki dla Urzędów Państwowych...

KAMIENICA. dochodowa w centrum miasta niedroga do sprzedania natychmiast. Dom H-K „ZACHĘTA” Mickiewicza 1, tel. 9-05.

ECOLE PIGIER de PARIS. pensjonat dla młodych panien w pobliżu Paryża (20 min.). Dobre odżywianie, świeże powietrze...

RÓŻNE. Biurko, szafa i kozetka do sprzedania. Ul. Św. Filipa 15 m. 35. Od g. 11-11 npot. 88-2.

OGŁOSZENIA do „KURJERA WILEŃSKIEGO”. PRZYJMUJE NA NAJBARDZIEJ DOGODNYCH WARUNKACH ADMINISTRACJA „Kurjera Wileńskiego” ul. Jagiellońska 3.

Maszyna DO SZYCIA „SINGERA” z powodu wyjazdu sprzedam bardzo tanio. Dowieźć się ul. Szkapłerna 22 m. 2.

DOKTOR MEDYCYN A. CYMBLER. Choroby weneryczne, syfilis i skórne. Wielka 21. Od 9-1 i 3-8. (Telef. 921.) 4520.

Maszynistka z własną maszyną poszukuje posady. Adres w Administracji 81-2.

PIANINA do wynajęcia. Repertoria i strojenie. Ul. Mickiewicza 24-9. Estko. 2203.

Zgubione dnia 16 września 1928 r. 2 weksle na sumę zł. 100 i zł. 1000. Wystawione przez Władysława Grozmana...

UZYWAJ GANULKI RUSZYANA. KASZLU DUSZNOŚCI i CHRYPKI. FARMACJOWA „A. PIKOWSKI” WARSZAWA.

WĘGIEL i koks w wagonowo oraz łożowo w zapłombowanych wozach M. Deul w Wilnie. JAGIELLOŃSKA 3-6, tel. 811. SKŁAD: Polski Lloyd, Słowackiego 27, tel. 279.

Nadleśny. fachowiec, administrował większymi lasami na Kresach, od wojny na jednym stanowisku, rekomendacja najlepsza, przyjmie odpowiedzialne stanowisko. Złożenia do „Kurjera Wileńskiego” pod leśnik-administratorem. 78-1.